

conferitur. Antequam vulgata forent rituum orientalium pleniora documenta, nequibant AA. rectum de iis proferre iudicium, et putabant integrum ordinationis ritum in aliquorum Patrum abstractis comprehendi sententiis, vel in brevissimo aliquo Ordinationum compendio, quale theologi vel canonistae exscribere, vel confingere solent.

Ad plenam diversarum Ordinationum notitiam assequendam, pro Ecclesia quidem occidentali Pontificale Romanum lustrandum, pro Ecclesiis autem orientalibus, consulas Henr. Denzinger superius laudatum. Ibi enim quae sint singulorum Ordinum officia, quae formae et materiae, quae celsitudo, quae piissimae ab Ecclesia effunduntur preces, qui ritus denique omnes, facillime assequeris.

SCHOLION I.

Quae manus impositio sit essentialis.

75. Cum, ut in thesi diximus, necessaria quoque sit manus impositio ad Diaconos, Presbyteros et Episcopos ordinandos, urget pro Ordine Presbyteratus singularis difficultas. Nam ter Episcopus supra ordinandos manum imponit, ideoque inquiritur, quatenam extensio manuum sit essentialis? Nonnulli censent primam, alii secundam, et communior sententia stat pro tertia, cum dicit Episcopus: «Accipe Spiritum Sanctum; quorum remisit peccata...» Aliqui dicunt primam et secundam esse unam et eandem continuatam, et hoc pacto essentialem illam totam dicendam. Verum non a priori, sed potius a posteriori, seu ex mente, quam prae se fert Ecclesia, res est dijudicanda. In prima extensione manuum supra caput cuiusque ordinandi, nihil praeclae significatur, aut quicquam dicit Episcopus: videtur igitur esse quidem quendam ritum praeambulatum, non autem essentialem. In secunda manus extensione, ad omnes ordinandos simul ac communiter facta, orat quidem Episcopus et gratiam postulat pro Sacerdote, sed potestatem aliquam conferre non innuit: imo, peracta hac ceremonia, postea praefatum dicens, adhuc deprecatur, ut Deus illis dignitatem conferat sacerdotalem. Proinde verior et communior tenet sententia, in tertia et postrema manuum impositione singulis impertita, dicendo: «Accipe Spiritum S... etc.» Ordinationem essentialiter perfici, sicut verba ipsa ab Ecclesia adhibita explicite indicant. Ideo, illa peracta, ordinatos induit Episcopus tota explicata casula, tamquam plenum habentes Sacerdotium.

SCHOLION II.

Utrum duplex imprimatur character.

76. In hac ultima potestatis sacerdotalis collatione, an novus et distinctus infundatur character, ejusdem potestatis signum, disputatur. D. Thomas, de characterе agens sacerdotali (1), absolute ait: «In ipsa datione calicis sub forma verborum determinata, character sacerdotalis imprimitur.» Proponit tamen difficultatem: quia tunc debet character imprimi, cum datur sacerdotalis potestas; hanc autem dedit Dominus cum dixit: *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remisistis...* etc. Respondet autem (2): «Ad secundum dicendum, quod Dominus dedit sacerdotalem potestatem, quantum ad principalem actum ante passionem in coena, quando dixit: *Accipite et manducate.* Unde subjunxit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Sed post resurrectionem, dedit eis sacerdotalem potestatem, quantum ad actum secundarium, qui est ligare et absol- vere.» Inde intelligitur cur non infundatur distinctus character, quia non alius Ordo suscipitur, sed ejusdem Ordinis major potestas, ad quam potestatem ipse extenditur etiam character, quemadmodum supra dictum est (3). Vide Vazquezium (Disp. 239, n. 57). Quantum haec potestas clavium extendatur, necnon character eandem significans, dicit D. Thomas (4): «Respondeo: dicendum quod potestas clavium, quantum est de se, extendit se ad omnes, ut dictum est art. praec. Sed quod in aliquem Sacerdos non possit potestate clavium uti, contingit ex hoc quod ejus potestas est ad aliquos specialiter limitata. Unde ille qui limitavit, potest extendere in quem voluerit.»

(1) In 4, Dist. 24, Q. 2, a. 3.—(2) Ibid. ad 2.—(3) Th. VII, n. 51.—(4) Suppl. q. 20, a. 3.

CAPUT III.

De ministro et subjecto sacramenti Ordinis.

ARTICULUS I.

De ministro sacramenti Ordinis.

77. **Notandum.** Potestas ordinaria dicitur, vel delegata. Ordinaria est illa quae alicui ex proprio munere competit. Delegata est illa, quae ex speciali alicujus superioris mandato provenit.

78. Supponimus: solum Episcopum esse ministrum ordinarium sacramenti Ordinis. Ratio est:

1.º Florentinum Conc. (1) ait: «Ordinarius minister hujus sacramenti est Episcopus.» Id saltem confirmavit ac definivit Trident. (2): «Si quis dixerit, Episcopos non esse Presbyteris superiores, vel non habere potestatem confirmandi, et ordinandi: vel eam, quam habent, illis esse cum Presbyteris communem... anath. sit.»

2.º Elucet ex universalis Ecclesiae praxi et consensu per decursum omnium saeculorum.

3.º Peculiaria Patrum testimonia nonnulla vide supra (3).

THESIS XI.

Non tantum nequit, ut ordinarius minister, sed neque ex commissione, simplex Presbyter Episcopatum aut Presbyteratum conferre.

79. **Nota.** 1.^a pars est certa et communis inter catholicos, adversus haereticos negantes esse Ordinem sacramentum, vel ullam esse differentiam inter Episcopum et Presbyterum.

II.^a pars certa quoque habenda, adversus nonnullos Theologos quos refert Vazquezius (4), qui putarunt, posse committi Presbytero facultatem Presbyteros ordinandi. Tamen, id non omni carere probabilitate nonnulli putant.

80. Pars I.^a prob. 1.º Episcopus est Presbytero superior, et qui-

(1) Decr. pro Arm.—(2) Sess. XXIII, can. 7.—(3) Th. III, n. 16.—(4) Disp. 243, cc. 3 et 4.

dem jure divino, ut supra ostensum est (1). Atqui, teste Paulo (2): *Sine ulla contradictione, quod minus est, a meliore benedicitur.* Ergo, ex natura rei, non potest a Presbytero Episcopus benedici et consecrari.

2.º Nullum accidit exemplum in universa Ecclesia, de consecratione Episcopi per Presbyteros: sed fuissent sane occasiones, ea utendi potestate, vel propter Episcopos ordinandi necessitatem, vel propter schismata adversus legitimos pastores exorta, vel aliis de causis: ergo fateri oportet ignotam semper extitisse in Ecclesia, ideoque neque dari similem potestatem. Confr. Novatianus, presbyter romanus, cum furore abreptus summum ambiret Pontificatum, curavit e remotis regionibus tres adduci Romam Episcopos qui eum Episcopum consecrarent, uti refert Cornelius PP. «Episcopi igitur, quoniam (ut supra diximus) homines simpliciores erant, et in perditorum fallacis dolisque discernendis minus perspicaces, Romam adventant. Iste eos in unum locum concludendos curavit. At cum circiter horam decimam ebrios et crapula oppressos cerneret, vi coegit, imaginata quadam et vana manum impositione Episcopatum ipsi tribuere: quem dignitatis gradum, parum sibi accommodatum, ad hunc modum per fraudem et astutiam acquisivit (3).» Ita necessarium censebatur, ab Episcopis Episcopum esse ordinandum.

81. II.^a pars. prob. 1.º Numquam Ecclesia usa est potestate ordinandi Presbyteros nisi per Episcopos. Atqui tempore persecutionum, vel in remotis regionibus, ubi non poterant per Episcopos Sacerdotes consecrari, necessitas urgebat, pro salute animarum, ea potestate, si extitisset, utendi; ergo id fieri non posse dicendum est.

2.º Supra probatum est, ita eminere Episcopos supra Presbyteros, ut in potestate Ordinis nullam agnoscant Patres in his facultatem; e contra autem in ceteris muneribus. Atqui plura alia munera non nisi ex commissione obitant Presbyteri: ergo ordinandi potestas, saltem quoad Ordinem sacerdotalem, non potest delegari, seu committi Presbyteris, sed propria Episcoporum stricte dicenda.

Dico; saltem quoad Ordinem sacerdotalem: nam tota Hierarchia propter hunc Ordinem ejusque officium fuit instituta, uti supra (4) ex Trident. vidimus: proinde nomine Ordinis simpliciter dicti, sacerdotalis Ordo potissimum venit.

82. Obj. 1.º Alii Ordines, infra Presbyteratum, sunt etiam sacra-

F (1) Th. III.—(2) Hebr. VII, 7.—(3) Baron. an. 254, epist. Cornelii: ad Fabian. episc. Antioch.—(4) Thes. VI, n. 39...

mentales, et ad idem sacramentum Ordinis pertinent. Ergo si ad alios Ordines conferendos delegari potest Presbyter, etiam Presbyteri ordinatio ei committi poterit.

Resp. Nego *conseq.* et paritatem. Nam sacerdotalis character supra inferiores Ordines excellit, illosque eminenter continet: decebat autem, ut Sacerdotium nonnisi ab aliquo superiori gradu gigneretur, ut diximus in thesi. Neque reponas; Episcopus ab Episcopo creari, licet ejusdem sint gradus. Nam in Episcopo invenitur Sacerdotii plenitudo, et consequenter potest et alios consecrare episcopos.

83. Obj. 2.º De Chorepiscopis S. Isidorus ait (1): «Hi in villis et vicis constituti gubernant Ecclesias sibi commissas, habentes licentiam constituere Lectores, Subdiaconos, Exorcistas, Acolytos; Presbyteros autem aut Diaconos ordinare non audeant, praeter conscientiam Episcopi in cujus regione praesae noscuntur.» Atqui Chorepiscopi erant simplices presbyteri: ergo.

Resp. Nego *min.* vel dist. Nonnulli Chorepiscopi erant tantum Presbyteri; conc. Omnes et ubique; nego.

Sane aliqui theologi defenderunt, posse Sedis Apostolicae auctoritate, committi Presbytero munus presbyteros ordinandi; idque improbable Vazquezio non videtur (2), perpensis quoque aliis rationibus et conciliorum testimoniis. Chorepiscopus autem non extitisse, saltem omnes, vere Episcopos, ex ritualibus graecorum deduci videtur, nam non aequali omnino instituebantur ritu, sed simili (3).

THESIS XII.

Presbyteris potest committi, ut inferiores Ordines, etiam Subdiaconatum, conferant.

84. Est fere communis haec sententia, cui tamen adversantur Adrianus, Major et alii nonnulli. Auctores autem qui eidem subscribunt, non eadem moventur ratione: quidam, uti Sotus Dom. et Durandus, etc., censent, eos Ordines non esse sacramenta, sed ecclesiasticas institutiones; unde consequitur eorum institutionem cuilibet posse ab Ecclesia committi. Verum alii id quoque tenent, etiamsi vera esse sacramenta concedant.

85. Prob. 1.º Florentinum (4) docet: «Ordinarius minister hujus sacramenti est Episcopus.» Atqui si saltem Presbyteri non possent ex commissione illud ministrare, inutiliter ac falso suppo-

(1) De *Offic.* l. 2, c. 6.—(2) In 3.^m part. Disp. 243, cap. 4.—(3) Vide Denzinger, *Ritus Orient.* Vol. III.—(4) Decr. pro *Arm.*

sito, diceretur Episcopus minister ordinarius; ergo saltem inferiores Ordines, et etiam subdiaconatus, qui a graecis (et olim etiam a Latinis) inter illos adnumerati, possunt ex commissione a Presbyteris ministrari.

Nota: rationi huic satisfacere tenentur negantes minoribus Ordinibus rationem sacramenti.

86. 2.º Tridentinum (1) mandavit: «Abbatibus et aliis quibuscumque... non liceat in posterum... cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores Ordines conferre.» Supponit ergo suis subditis vere Abbates conferre Ordines minores.

Subdiaconos ordinandi facultatem saepe etiam Abbatibus concesserunt Romani Pontifices; similiter et Chorepiscopis, qui in Ecclesia Occidentali communis erant Presbyteri. Sic Conc. Meldense, can. 44, dixit: «Ut Chorepiscopus modum suum juxta canonicam institutionem teneat... neque ecclesiasticos (Ordines), qui per impositionem manuum tribuuntur; id est, nonnisi usque ad Subdiaconatum, et hoc, jubente Episcopo, et in locis, quibus canones designant, agere praesumant.» Pariter Gelasius I (2) mandavit: «Nec sibi meminerint (Chorepiscopi) ulla ratione concedi, sine summo Pontifice Subdiaconum, aut Acolythum jus habere faciendi.»

SCHOLION.

An Presbyteris committi possit ordinare Diaconum.

87. In thesi quae certiora sunt statuimus. Verum non pauci, nec obscuri nominis AA. idem statuunt pro facultate ordinandi Diaconos. Hanc posse quoque Presbyteris committi, deducunt ex facto, scilicet ex variis concessionibus per Romanos Pontifices indultis, quarum aliquas profert Vazquezius (3); idque confirmant Navarrus, (4), Morinus (5) etc.

Ad haec alii respondent, non satis constare de authentia talium privilegiorum; vel de sola facultate concedendi litteras dimissorias interpretanda esse. Verum isti difficultatis nodum potius rumpere, quam dissolvere videntur. Cum nullorum sacramentorum valida ministratio vel animarum salus pendeat ab istorum Ordinum ministerio, nihil obstat, ut concedamus, aliquos Pontifices praedicta concessisse privilegia, ea potestate, qua, juxta mentem gravium Auctorum, donantur.

(1) Sess. XXIII, c. 10.—(2) Epist. 9.—(3) In 3. part. disp. 243, c. 4.—(4) Consil. l. 5, de Privil.—(5) De Sac. Ordin. Part. 3.^a Exercit. 4, c. 3.

ARTICULUS II.

De subjecto sacramenti Ordinis.

THESIS XIII.

Ut valide sacramentum Ordinis suscipiatur, subjectum debet et baptizatum, et masculini esse sexus.

88. I.^a pars, quae est communis et certa, prob. 1.º Perpetua fuit in Ecclesia consuetudo; primo, non nisi baptizatos ordinandi, numquam vero catechumenos, quacumque scientia vel virtute ornatos; secundo, rursus ordinandi quos invalide fuisse baptizatos compertum fuerit: ergo mens Ecclesiae est, Baptismum esse necessarium.

2.º Innocentius III (1), cum dubitaretur de Presbyteri cuiusdam Baptismo, jussit rursus baptizari et ordinari: pro qua re laudavit et confirmavit canonem Conc. Compendiense. Con. Nicaenum I decrevit etiam, eos haereticos, qui forma baptizandi invalida utebantur, iterum baptizandos, et clericos eorum reordinandos.

89. 3.º Baptismus est sacramentum regenerationis, seu novae creationis; sed prius est renasci, seu creari supernaturaliter, quam ad officium supernaturale consecrari; ergo. Confr. Concilium Flor. (2) docet, Baptismum esse januam vitae spiritualis: sed quodvis sacramentum est institutum pro ea tradenda vita; ergo Baptismum consequi debet.

90. II.^a pars prob. 1.º Neque in Veteri, neque in Novo Foedere fuerunt unquam mulieres ad munera sacerdotalia ordinatae; ergo eorum incapaces censendae sunt.

2.º Apostolus ait (3): *Mulieres in Ecclesia taceant, non enim permittitur eis loqui, sed subditas esse, sicut et lex dicit. Si quid autem voluit discere, domi viros suos interrogent. Turpe est enim mulieri loqui in Ecclesia.* Ergo multo turpius est, minusque permitti potest, ut in Ordine aliquo hierarchiae ecclesiasticae constituentur supra populum. Quod quidem a Domino ita esse statutum, clare Paulus testatur: *Si quis videtur Propheta esse, aut spiritalis, cognoscat quae scribo vobis, quia Domini sunt mandata.* Item

(1) Cap. *Veniens*. De Presbyt. non baptiz.—(2) Decr. pro *Arm.*—(3) 1 Cor. XIV. 34. 35.

ad Timoth. (1) dicit: *Mulier in silentio discat cum omni subjectione. Docere autem mulieri non permitto, neque dominari in virum, sed esse in silentio.*

91. 3.º Confirmat et testatur S. Epiphanius (2): «Si Saecerdotium mulieribus mandatum foret, aut canonicum quiddam in Ecclesia praestare liceret, nulli potius quam Mariae committi Sacerdotis officium debuisset, cui tantus honos est habitus, ut in gremio sinuque suo Regem omnium, ac coelestem Deum, Deique Filium exciperet... Verum longe Deo aliter visum est: ac ne baptizandi quidem potestas illi facta, cum alioqui tingi ab illa Christus potius quam a Joanne potuisset.» Simili modo argumentatur Clemens Rom. vel ille antiquus A. (3).

4.º Patres inter haereticorum errores et abusus referunt, quod munera sacra mulieribus concederet. Ita praeter Epiphanium Irenaeus (4), Augustinus (5), Tertullianus, qui ait (6): «Ipsae mulieres haereticas, quam procaces! quae audeant docere, contendere, exorcismos agere, curationes repromittere, forsitan et tingere.»

92. Obj. 1.º Dona supernaturalia, uti prophetiae, miraculorum, etc. mulieribus a Deo collata sunt; ergo et Ordinis characterem possunt suscipere.

Resp. Conc. *ant.* et negatur *conseq.* In Vet. Foed. spiritum habuerunt propheticum Maria, soror Moysis, Debora, Anna, etc.; numquid mulier ulla inter Sacerdotes et Levitas in rebus sacris ministravit? Sacri ministri sunt, inter Deum et homines, pro divino cultu, mediatores; cum autem sexui inferiori id non congruat, neque Ordo.

93. Obj. 2.º Ad summum Pontificatum consecratam fuisse Joannam papissam monumenta testantur historica; ergo.

Resp. Nego *antec.* vel dist. Monumenta vel ficta, vel ambigua; conc. Certa; nego. Hostilitas in sanctam sedem, odium haereticorum, vindictae instinctus, et interpolatio vetusti alicujus documenti, deinde aliorum historiarum error, fabulam illam pepererunt et vulgarunt. Occasionem praebuisse videtur Pontificis amicitia cum quadam muliere, quae proinde magna apud eum polebat gratia, eaque postulante, multa ille concedebat, et ideo papissa vocitari coepit (7).

94. Obj. 3.º Nonnullas Abbatissas jurisdictione fuisse donatas ecclesiastica, ad ferendas censuras, ad concedendam audiendi con-

(1) 1.^a II, 11, 12.—(2) *Haer.* 79, n. 5.—(3) *Const. Apost.* l. 3, c. 6.—(4) L. 1, *adv. haer.* c. 9.—(5) L. de *haeres.* c. 27.—(6) De *praescrip.* 41.—(7) Vide opusc. F. M. Gago. «La Papissa Juana.»

fessiones facultatem, etc. certa tradunt documenta; ergo non obstat sexus ut ad Hierarchiam ecclesiasticam assumantur mulieres.

Resp. Dist. seu explicio *ant.* Quatenus nutu Abbatissae vel Sancta Sedes actus illos efficaces reddebat, vel Vicarius quidam ecclesiasticus Abbatissae adsistens; conc. Tamquam subjectum proprie dictum jurisdictionis praesidebant Abbatissae; nego. Sic explicandum, non autem negandum indubium factum censeo; etenim retineo licentias praedicandi, celebrandi, confessiones audiendi, ab Illa. signatas Abbatissa, jurisdictione quasi episcopali utenti, in Monasterio. Huelgas dicto, in Archiepiscopatu Burgensi: quae tamen jurisdictio et exemptio, occasione perturbationum, quas ubique liberalium sectae gignunt, sublata fuit a sede Apostolica, paucis abhinc annis.

Insuper internam jurisdictionem ab externa distinguere oportet; illa animas directe respicit, et a Christo, mediante sacramento, manat; altera vero immediate, ad regimen externum, ab Ecclesia fuit. Licet ergo concederemus externam mulieribus fuisse aliquando commissam, prorsus de interna negaremus.

SCHOLION.

De infantibus et rationis usu carentibus.

95. Utrum infantes, et alii rationis usu carentes valide ordinentur, quaeri solet. Affirmans sententia est fere communis, teste Benedicto XIV. in quadam instructione data Praefecto Missionis Apostolicae in Aegypto (die 4 Maj. 1745) «Super dubiis ad ritus Ecclesiae Coptorum;» ait enim: «Ab Episcopo legitima auctoritate suffulto, non solum *minores*, sed etiam sacros *Ordines* infanti conferri concordia theologorum et canonistarum suffragio definitum est, validam sed illicitam censi hanc ordinationem...; non attentam contraria sententia, quae raros habet asseclas, et quae supremis Tribunalibus et Congregationibus Urbis numquam arrisit.» Vide D. Thomam assentientem (4. dist. 25. Q. 2. a. 1): verum ipse excipit Episcopatum; nec mirandum. cum ex ejus mente non sit Ordo sacramentalis, sed solum Hierarchicus. Quomodo autem potest munus et officium non consentienti conferri? Alii autem Ordines, cum sint sacramentum et characterem imprimant, valide quidem suscipiuntur ab infantibus: verum donec ad annum 16 pervenientes, voluntarie acceptent legem caelibatus et

sui ministerii munera, non obligantur. Proinde idem censendum de Episcopatu, juxta superius dicta (1).

96. De adultis aliter sentiendum. Hi enim, cum usu rationis fruuntur, lex naturalis postulat ut ratione regantur, non solo alieno arbitrio. Jam vero, qui Ordinem suscipit, ducitur per gratiam ad perfectiorem cum Deo unionem, et pleniorum beatitudinis possessionem; per characterem autem Dei obsequio mancipatur. Sed lex divinae Providentiae est, ut adulti beatitudinem tanquam coronam prosequantur, et, consequenter, ut eorum obsequia meritoria existant; quod quidem fieri nequit nisi propriae rationis ducantur arbitrio: ergo censendum est, noluisse Christum initiari adultos et consecrari Ordinis sacramento, nisi sponte consentientes. Ideo jure reprobavit Innocentius III (2) opinionem, quod Baptismus, Ordo et similia sacramenta, ministrari possint non amentibus et dormientibus tantum, sed et contradicentibus, ideoque docet: «Qui numquam consentit, sed penitus contradicit, nec rem nec characterem suscipit sacramenti.»

THESIS XIV.

Sanctissima et acquissima est lex continentiae ministris sacris imposita: non tamen e divino, sed ecclesiastico procedit jure.

97. *Nota.* I. Apud graecos, Episcopis et Presbyteris vetitum a primis saeculis fuit, uxores post ordinationem ducere: Diaconis autem aliquando id concessum fuit, si ordinationis tempore testati fuissent, se in continentia permanere non posse. Patet ex S. Clemente (3). Conc. Neocaesar. can. 1, et S. Paphnutio in Conc. Nicaeno (4), et Conc. Ancir. can. 9.

II. Antiquitus, licet nulla lex universalis ad id adstringeret, sacri ministri apud graecos, ex usu ac laudabili disciplina, abstinebant ab uxoribus ante ordinationem ductis. Euseb. L. 1. *De monstr. Ev.* c. 9; Epiphan. *Haeres.* 59.

III. Non amplius licet Episcopis graecis retinere uxores ante ordinationem acceptas, vel cum eis cohabitare; quod mandatum fuit in Conc. Quinisexto. a. 602. E contra, concessum ab eodem concilio, ut graeci Presbyteri, Diaconi et Subdiaconi retineant uxores ante ordinationem ductas, cum omni jure conjugali.

IV. In Ecclesia latina, ex antiquissimo et constanti usu, illicitum fuit Episcopis et Presbyteris et Diaconis uxores ducere post

(1) Thes. VII. — (2) Decret. l. 3, tit. 42, c. 3. *Majores.* — (3) *Const.* l. 6, c. 17. — (4) *So cr.* l. 1, hist. c. 11.

ordinationem, vel antea ductis uti. Qua de re, vide Bellarminum (de Clericis, l. 1. c. 19), et Thomassinum (de Disciplina, p. 1, l. 2, c. 60). Laudabimus, exempli causa, Siricii PP. Epist. ad Himerium episc. Tarracon., in qua, non legem condens, sed antiquas urgens, id praescribit: «Quarum sanctionum »Sacerdotes omnes atque Levitae insolubili lege constringimur, ut »a die ordinationis nostrae, sobrietati et pudicitiae et corda nostra »mancipemus et corpora.» Ita Hieronymus (1): «Apostoli, »vel virgines, vel post nuptias continentes, Episcopi, Presbyteri, »Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut certe post Sacer- »dotium in aeternum pudici.»

V. Quoad Subdiaconos non ita constans, sed varia extitit disciplina; verum tandem Romani Pontifices, post provincialium conciliorum et Pontificum varia decreta, etiam Subdiaconos legi continentiae subjecerunt. Et Conc. Lateranense I. Oecumenicum IX, sub Callixto II, decrevit: «Presbyteris, Diaconibus »vel Subdiaconibus concubinarum et uxorum contubernia penitus interdicimus, et aliarum mulierum cohabitationem, praeter »quas Synodus Nicaena... permisit.» Quod subsequencia confirmarunt concilia plura.

98. I.^a pars prob. Patres generatim continentiam sacrorum ministrorum hisce rationibus commendant.

1.º Sanctissima ac plane coelestia sunt mysteria, quae a sacris ministris tractanda sunt. Sed talium pertractatio puras et ad coelestia erectas mentes postulat: ergo ab iis quae ad terrena et animales sensus maxime mentes deprimunt, decet ministros sacros abstinere. Hinc Vet. Test. Sacerdotibus, cum in Templo ministrandum erat (nam per vices ministrabant), inunctum erat ab uxoribus abstinere: Paulus etiam fideles omnes hortatur ut ad tempus abstineant, quo vacare possint orationi. Ideo ait Hieronymus (2): «Si laicis imperatur, ut propter orationem abstineant se »ab uxorum coitu, quid de Episcopo sentiendum est, qui quotidie »pro suis populique peccatis illibatas Deo oblaturus est victimas? »Relegamus Regum libros, et inveniemus Sacerdotem Abimelec de panibus propositionis noluisse prius dare David »et pueris ejus, nisi interrogaret, utrum mundi essent pueri a muliere, non utique aliena, sed conjugum... Tantum interest inter »Propositionis panes et Corpus Christi, quantum inter umbram »et corpora, inter imaginem et veritatem, inter exemplaria futurorum et ea ipsa quae per exemplaria praefigurabantur.

2.º Multa et excelsa sunt ministrorum sacrorum munera sibi

(1) Ep. 30, (a. 50) adversus *Jovinian*. — (2) In Ep. ad Tit. c. I.

totum animum vindicantia: atqui vicissim conjugii officia multiplicia et gravia existunt, ac mente terrenis negotiis vacare cogunt; ergo aequissimum est, ut lege continentiae sacri ministri obligentur. Eo spectabat Pauli adhortatio ad Timotheum (1): «Tu ergo, fili mi, confortare in gratia, quae est in Christo Jesu... »Labora sicut bonus miles Christi Jesu; nemo militans Deo implicat »se negotiis secularibus; ut ei placeat, cui se probavit.»

99. II. pars prob., quae communis est, paucis exceptis AA. 1.º Ecclesia graeca numquam sacros ministros universim constrinxit ad caelibatum; neque Ecclesia latina aliquando id peccato damnavit, vel, cum de concordia graecorum actum est, voluit emendandum: sed non ita fieri potuisset, si e jure divino procederet lex continentiae; ergo.

2.º Concilium Ancyranum permisit Diaconis uxores ducere, ut in nota I.^a notatum est. Jam vero inter sacros Ordines Diaconatus semper habitus est.

3.º In Concilio Nicaeno, intercedente Paphnutio, permixtum fuit, ut ministri sacri cum suis conjugibus permanerent: dixitque ille Patribus, antiquam sufficere Ecclesiae disciplinam, nempe, quod illi, qui jam in clero sunt adscripti uxores non ducant. Putabatur igitur, legem hanc ex Ecclesiae traditione procedere, non autem e divina praescriptione.

100. 4.º Denique, si lex caelibatus a divino mandato ortum duxisset, non dissimulasset Paulus, qui semel atque iterum declaravit, quae necessario essent in ordinatione Episcoporum, Presbyterorum et Diaconorum requirenda.

101. Obj. 1.º Dicit Paulus (2): *Propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat: et infra: Si se non continent, nubant; melius enim est nubere, quam uri.* Ergo coelibatus apostolicae opponitur doctrinae.

Resp. Nego *conseq.* Non enim ea universim dixit Apostolus; sed de particulari casu agebat: *De quibus scripsistis mihi.* Non ergo agebat de iis qui ad continentiam obligationem contraxerunt. Concedendum sane, juxta Apostolum, non oportere sacro ministerio adscribi eos, qui se non continent, sed potius nubere.

Inst. Praescripsit Apostolus de Episcopo, *Ut sit unus uxoris vir... filios habens subditos...*, etc. Ergo uxoratus esse Episcopus debet.

Resp. Nego *conseq.* Sensus est, juxta Patres, ut nullus fiat Episcopus, qui plures duxerit uxores; non autem, quod non possit consecrari nisi ille, qui uxorem regendam, et filios habeat gubernandos.

(1) II Tim. II, 1, 3, 4.—(2) I Cor. VII, 2, 9.

102. Obj. 2.º Praecipit Spiritus S., omnes fideles matrimonio copulari (1): *Honorable conubium in omnibus, et thorus immaculatus*: ergo et clerici debent uxorem ducere.

Resp. Nego *ant.*, et explico verba Apostoli. In omnibus nuptis debet conubium esse honorabile, et thorus immaculatus; conc. Conubium ab omnibus faciendum; nego. Id enim non dixit Apostolus, sed ad continentiam et virginitatem potius hortatur (2): *Volo enim omnes vos esse sicut me ipsum... Volo autem vos sine sollicitudine esse. Qui sine uxore est, sollicitus est quae Domini sunt, quomodo placeat Deo; qui autem cum uxore est, sollicitus est, quae sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisis est.*

Inst. Praedixit Paulus (3): *Spiritus manifeste dicit, quia in novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris et doctrinis daemoniorum, in hypocrisis loquentium mendacium... prohibentium nubere.* Ergo lex caelibatus, prohibens nubere, e doctrina est daemoniorum.

Resp. Nego *conseq.*, et explico textum ex ipso contextu. Prohibitum nubere, absolute et uti rem malam; conc. Haec quidem est daemoniorum doctrina, quam plures olim haeretici et hodiernae liberalium sectae *amore liberum*, uti bestiae, cupientes sectantur. Prohibitum nubere, hypothetice et ut rem minus perfectam pro sacro ministerio; nego.

Paulus non hanc, sed priorem damnat prohibitionem nubendi; ideoque subjungit: *Quia omnis creatura Dei bona est, Quare non prohibetur absolute conubium ab Ecclesia; sed prohibet ne quis ad Ordines ascendat sacros, nisi illam, quam commendat Apostolus, velit vitae formam inire: Qui sine uxore est, sollicitus est quae Domini sunt.* Jam vero, numquid errori vel vitio poterit alicui domino verti, si nolit in domo sua servos uxoribus impedire?

103. Obj. 3.º Dixit Deus (4): *Crescite et multiplicamini, et replete terram.* Ergo tenentur omnes nuptis conjugii.

Resp. Nego *conseq.* Alias et errasset Paulus, et errorem docuisset (5): *Dico non nuptis et viduis: bonum est illis, si sic permaneant.* Verba autem Domini explico: dixit, *Crescite...* benedicens, praebendo fecunditatem et potentiam; conc. Eodem enim sensu subjungit: *et dominamini piscibus maris et volatilibus caeli...* tamen nemo putabit, se ad venationem et piscatum obligari, et ad edendos pisces. Ea verba dixit praecipiendo; nego. Nam verum indicat sensum textus sacri: *Benedixitque illis Deus et ait: Crescite...*

(1) Hebr. XIII, 4.—(2) I Cor. VII, 7, 32, 33.—(3) I Tim. IV, 1-3.
(4) Gen. I, 28; IX, 1.—(5) I Cor. VII, 8.

104. Nota. Ex dictis intelligi potest quod sit valida ordinatio subjectum. Verum ut *licite* aliquis ordinetur, praeter internam status gratiae dispositionem, aliae requiruntur quae ex morali theologia facile dignoscuntur. Hoc tantum indicabimus; nullum posse *licite* ordinari nisi a proprio Episcopo, vel ex licentia ipsius. Proprius autem Episcopus dicitur ille, in cuius dioecesi, cum ordinandus natus est, parentes habebant domicilium, vel ipse habet beneficium congruae sustentationis; vel ejus per triennium fuit familiaris; vel in cuius dioecesi acquisivit verum domicilium.

SCHOLION

Aa lex continentiae immediate per se, vel mediale per votum sacris Ordinibus adnexum obliget.

105. Diximus in thesi, omnes in Ecclesia latina sacris Ordinibus initiatos teneri continentiae lege; verum quaeritur inter AA., an lex ipsa *immediate* obliget, an *mediate* per votum illis sacris Ordinibus adnexum. Aliqui AA. primum docuerunt, secundum vero D. Thomas (1), Suarez (2), Bellarminus, Sanchez, Vazquez, etc.; communior evasit haec ultima sententia, quare: **Dico**, Clerici majores ad servandam continentiam, *immediate* per votum sacris Ordinibus adnexum, obligantur.

106. Prob. 1.º SS. Pontifices aperte tradunt *votum castitatis*, quod per se *immediate* obligat, Ordinum majorum susceptioni conjunctum esse. S. Gregorius M. (3): «A praesenti die omnibus Episcopis dicatur, ut nullum Subdiaconum facere praesumant, nisi qui se victurum caste promiserit.» Innocentius III (4): «Nos igitur attendentes quod orientalis Ecclesia votum continentiae non admisit.» Bonifacius VIII (5): «Illud solum votum debere dici solemne, quod solemnizatum fuerit per susceptionem sacri Ordinis, aut per professionem.»

2.º Conc. Tridentinum (6) ait: «Si quis dixerit... matrimonium contractum (tum a Religiosis, tum a Clericis major.) validum esse, non obstante lege ecclesiastica vel voto, et oppositum nihil aliud esse quam damnare matrimonium, posseque omnes contrahere matrimonium, qui non sentiant se castitatis, etiamsi eam voverint, habere donum; anath. sit.» Atqui his verbis aperte

(1) 2, 2, Q. 88, ar. 11; 4 D. 37, q. 1, ar. 1.—(2) De St. Relig. L. IX, c. 17, n. 3.—(3) Epist. 42, et in Decr. Gratiani. P. 1, D. 28, c. 1.—(4) Cap. Cum olim. 6 de Cleric. conjug.—(5) Decret. l. 3, t. 15, in 6.—(6) Sess. XXIV, can. 9.

asseritur, in sacris ordinatos votum habere continentiae, quod per se immediate obligat. Ergo... Minor est clara, nam de omnibus »tum religiosis, tum clericis jungit concilium «posseque om-
»nes... etiamsi *eam coegerint*, etc.»

107. 3.º Juxta certam AA. sententiam, peccata interna adversus castitatem a clericis majoribus admissa, sunt sacrilegia. Sed si sola lex immediate per se obligaret, peccata mere interna saltem probabiliter non essent sacrilegia. Ergo... *Min.* prob. Quia lex humana, etiam ecclesiastica, probabiliter saltem ad actus mere internos non se protendit. Ergo.

108. Dices: qui nescit votum et ordinatur, tenetur ad continentiam. Sed non ex voto, quod non emittit. Ergo solum ex lege.

Resp. Dist. *maj.* Qui nescit votum, eo quod invincibiliter et inculpabiliter ignorat obligationem continentiae, tenetur ad eam servandam; neg. *maj.* Qui nescit votum, sed scit obligationem continentiae vel culpabiliter eam ignorat, tenetur, etc.: conc. *maj.* In primo casu invincibiliter et inculpabiliter ignorans non teneretur ad castitatem nec ex lege, nec ex voto, quia Ecclesia non intendit talem astringere, nisi obligationem cognoscens ratum factum haberit. E contra culpabiliter ignorans non eximitur, quia debebat examinare quid contentum erat in illo officio, quod voluntarie assumebat. Ad *minorem* respondent aliqui nostrae sententiae AA., concedendo nescientem votum *per accidens* obligari ex sola lege; sed melius cum aliis disting. *minor.* Non ex voto, si inculpabiliter ignorat obligationem continentiae, neg. suppositum, quod tunc tenetur. Si eam non ignorat vel culpabiliter nescit, subdist. *min.* Non ex voto explicito; conc. Non ex voto implicito et virtuali; neg. Qui enim vere et efficaciter munus aliquod appetit, etiam implicito vult ea, quae illi muneri conjuncta sunt (1).

Instabis. Qui positive nollet elicere votum, non teneretur ad servandam continentiam, nec inhabilis esset ad matrimonium. Sed haec absurda sunt. Ergo.

Resp. Dist. *maj.* quoad 1.º Non teneretur *continuo* et mediate per legem, quae obligat ad emittendum votum quamprimum; neg. Immediate; conc. Quoad 2.º dist. etiam. Non esset inhabilis ex voto formali et emisso; conc. Ex voto praesumpto et debito; neg. Cum enim Ecclesia non judicet de occultis, et fraus nemini patrocinari debeat, ita constituit hoc impedimentum, ut essentialiter non pendeat a vero voto, sed sufficiat votum praesumptum et debitum juxta ordinationem ipsius Ecclesiae (2).

(1) Vid. Suar. de St. Relig. l. IX, c. 17, n. 6.—(2) Suar. ibid. n. 11.

DISQUISITIO VIII.

De sacramento Matrimonii.

PROOEMIUM.

Quam magna et excelsa res Matrimonium sit, non carnali sensu, sed fidei ac rationis puro lumine perpendi tantum potest; intelligere autem tum dabitur, cum sapientissimam Dei Providentiam sine velamine perspicere licebit. Paulus quidem supra coelos elatus, ut ea conspiceret, quae non licet homini loqui, edocuit, viri cum uxore conjugium mysterium quoddam magnum existere, ipsi unioni Christi cum Ecclesia comparandum. Tertullianus bona christiani conjugii mirans eloquebatur (1): «Unde sufficiam »ad enarrandam felicitatem ejus Matrimonii, quod Ecclesia concii- »liat, et confirmat oblatio, et obsignatum Angeli renuntiant, et »Pater rato habet?... Quale jugum fidelium duorum unius spei, »unius voti, unius disciplinae, ejusdem servitutis? Ambo fratres, »ambo conservi, nulla spiritus, carnisve discretio. At quin vere »*duo in carne una*. Ubi caro una, unus et spiritus. Simul orant, si- »mul voluntant, et simul jejunia transigunt, alterutro docentes, »alterutro hortantes. In Ecclesia Dei pariter, in connubio Dei pari- »ter. In angustiis, in refrigeriis, neuter alterum celat, neuter alte- »rum vitat, neuter alteri gravis est. Libere aeger visitatur, indi- »gens sustentatur. Eleemosynae sine tormento, sacrificia sine scrupulo, quotidiana diligentia sine impedimento. Non furtiva signatio, non trepida gratulatio, non muta benedictio: sonant inter »duos Psalmi et hymni, et mutuo provocant quis melius Deo »suo cantet. Talia Christus videns et audiens gaudet. His pacem »suam mittit; ubi duo, ibi et ipse; ubi et ipse, ibi et malus non est. »Haec sunt, quae Apostoli vox illa sub brevitate intelligenda no- »bis reliquit.»

PARTITIO GENERALIS.

- CAPUT I. De institutione et actu Matrimonii.
- » II. De essentia Matrimonii.
 - » III. De proprietatibus quae Matrimonium consequuntur.
 - » IV. De consensu ad Matrimonium requisito et de ejus promissione seu de Sponsalibus.

(1) L. 2, *ad uxor.* c. 9.